

angels. 17

DE MANDATO
DISPV TATIO DE.
CIMA NONA

Desumpta ex lib. 17. Digest. Tit. I.

Quam

PRAESIDE

VIRO CLARISSIMO AC DO-
CTISSIMO D. PAVLO GRASECCIO, I. V. D.
Ac Professore in Argentoratensium Academia
celeberrimo, examinandam

proponit

M. PHILIPPVS REINHARTVS
Francofurtanus.

Ad diem 10. Octob.

17. Octobre.

Argentorati, Excudebat Antonius Bertramus.
cl. b. xcIV.

V. C.

D. MICHAELI COELERO I. C.
GENERO SI ET INCLVTI D. D. LVDOVICI,
Comitis in Leonstein & Werthaim/ Domini
in Sharpfeneck & Breswberg/
Consiliario,

Hoc

Obseruantia munusculum offert: & vt ita volens
accipiat, vti ipse Lubens Meritoꝝ ex antiqua
formula dicat consecratꝝ, rogit

PHILIPPVS REINHARTVS
Francofurtanus.

Quæstio.

Cum ex mandato alterius negocium geratur, quare non potius
negociorum gestorum quam mandatis actio appellatur? Vide l. Sireo-
remunerandi. 6. §. 1. D. b. t.

Thesis prima.

Contractus aut sunt nominati, aut innominati. Isti vel re perficiuntur, vel consensu. Ac qui re perficiuntur contractus, non ultranost tenent. Quos consensus facit ordiamur. In quibus conuentionibus, aut industriam operamq; hominum ad uitilitates nostras adiungimus, quod fit vel mandato, vel societate: Aut res ipsas, ut emptione, venditione, locatione, conductione.

2 Ac quia MANDATUM nobis primum occurrit, de eo primum vindendum est. Merito. Nam ex officio & amicitia originem trahit, cuius in Republ. vel præcipue habenda est ratio: quia hanc qui laedit, communione omnium præsidium oppugnat, & quantum in ipso est disturbat vitæ societatem. Cic. pro Rosci. Amer. l. 1. §. mandatum. D. b. t. l. Quod saepè 35. §. si quis D. de contrah. emp. l. Fundi. 33. D. de adquir. vel amitt. poss.

3 Mandatum verò dictum est, quod olim in commissō negocio alteri alteri manum dabat. Isid. lib. 4. Orig. cap. 24. Quis ignorat datam manum fidei, sublatam pacis signum præcis fuisse? Istud passim habes. Hoc ex Liuij lib. 23. Cæsar is 7. de bel. Gall. Thucydidis 4. facile intellegis. Etymon.

4 Generaliter tamen mandatum significat alicui gerendum execuendumq; aliquid committere Valla lib. 5. Definitio.

5 Heic nos mandatum esse dicimus, contractum consensu celebratum a. quo dominus, vel alias eius nomine negocium bona fide b. gerendum, sine mercede c. procuratori d. suscipienti committit. a) l. 1. in princ. D. b. t. l. 2. D. de oblig. & act. b) l. idemq; 10. in prin. D. h. t. §. vlt. Inst. de mand. c) l. 1. §. vlt. D. h. t. l. si tibi 22. De præscript. verb. d) l. idemq; 10. §. si quis ea. D. h. t. l. 2. D. de proxenet.

Divisio

6 Mandatum aliud est generale omnium bonorum: Aliud speciale cuiusdam certae ac definitae rei. a. Istud velcum libera administratione bonorum, b. vel sine libera, c. Hoc vel ad lites & iudicia, vel ad negotia, d. a) l. i. §. 1. D. de Procurat. l. si quis mihi 25. §. sed virum de adquir. hered. b) l. Procurator cui 53. D. de Procur. c) l. mandato 60. l. Procurator tutorum 63. D. de eo. d) l. seruorum 33. in prin. & §. 1. D. eod.

7 Deinde aliud est tacitum, aliud expressum mandatum. l. si remunerandi gratia §. si passus. l. Qui patitur. 18. l. cui fide 53. D. h. t. l. si fideiussor 6. C. eod.

8 Tum mandatum est, siue mea tantum gratia tibi mandem: siue aliena tantum: siue mea & tua: siue mea & aliena: siue tua & aliena. l. Mandatum 2. D. h. t. Instit. in prin. & §. aliquot seqq. eod.

9 Quod si tua tantum gratia tibi mandem, superuacuum est mandatum, & ob id nulla ex eo obligatio oritur a. neq; vlla actio. Nam ex contractu obligatio, ex obligatione actio nascitur. b. a) l. mandatum 2. §. 6. D. h. t. Instit. §. 6. heic b) l. licet 42. §. 2. D. de Procur.

10 Quin mandatum diuiditur in purum conditionale, & quod in diem differtur. l. i. D. h. t. Inst. §. pen. eod. Omnia haec vel coram, vel per nuncium, vel per epistolam dari possunt. l. i. §. 1. D. de procur. & l. i. §. 1. D. h. t.

11 Ac quoniam haec obligatio consensu, tanquam primaria efficiente causa, contrahitur: ideo non refert, quibus verbis ista fiat. Siue V O L O, siue M A N D O, siue R O G O, siue alio quocunq; verbo vt or, mandati actio est. l. i. §. 2. D. h. t.

12 Vbitamen isto cautio, quod per verba commendatoria, exhortatoria, consiliij, non contrahatur mandatum. l. si vero 12. §. 12. l. Mandatum. 2. §. vlt. D. h. t. l. fin. Cod. quod cum eo qui. Instit. §. Tuat tantum gratia. Hinc quod ex consilio nemo obligatur. Instit. §. d. & l. consiliij D. de R. I. Hinc nec proxenetam, qui se mercatur

taris, & nundinationibus interponit, quamvis interdum nomen laudet,
quasi mandatorem teneri affirmamus. l. 2. D. de proxenet.

13 Et cum vis huius obligationis tota a contrahentium mutua ^{Quis man-}
voluntate & consensu pendeat, primum de personis videamus, quae dare, et q^a.
mandare, aut mandatum recipere possint, quae non possint. ^{bus man-}
^{dari possit.}

14 Mandare & mandatum recipere omnes possunt ij, qui per se
ipsi negotium illud gerendo obligari possunt.

15 Nec refert, vtrum is qui mandat sit negocij dominus an non.
a. an filius familiâs, b. an pater familiâs, c. an seruus, qui tamen
mandatum recipere non potis est d. quia liberam omnino eius esse vo-
luntatem oportet, qui mandatum vult recipere: huius adstricta est:
a) l. si Procuratorem 8. S. 3. D. h. t. b) l. si verò non 12. S. 5. h. t. &
l pen. h. t. l. Mandasti 46. D. de neg. gest. c) l. licet tamen 3. S. si
filius familiâs. D. de peculio. l. seruum quoq; 33. D. de procurat. l. si
seruus 66. D. de fideiuss. & mand. l. i. C. de furtis. d) l. Adquin. 19.
D. de neg. gest. S. 2.

16 Furiosus, quia in eo animus deest, ut ratum habere non possit.
nec dare mandatum, nec recipere potest. l. Dummodo 2. S. 1. D.
de procur.

17 Pupillus si mandauit aliquid sine tutore aurore, ita demum
obligatur, si ex eo mandato fortean sit factus locupletior l. Et si quis
14. S. 15. D. de religiosis.

18 An verò mulier mandare possit, queritur? Senatus consultum Quæst.
Velleianum videtur negare l. Quanquam 7. D. ad SC. Vell. Quid ta-
men heic sentiendum, clare adserit l. si mulieri 22. & 31. D. eo. Vlp. l.
Idem q; 10. S. 6. D. h. t. distinguendo scilicet, vtrum mulier mandando
suum negotium gerat, an verò pro alio intercedat.

An etiam aliena negotia mandata suscipere potest? Et posse conce- Quæst.
dimus, modo non sint forensia, ciuilia, aut virilia. d.l. 10. S. & Papin. D.
h. t. l. 3. D. de negot. gest. l. 7. S. 1. D. de Inst. act.

Quero: si plures mandatum suscepint, an unusquisq; man- Quæst.
dati iudicio in solidum teneatur. Adfirmat Scauola l. Creditor 60. S.

A 3 Duabus

Duobus D. h. t. Hodiè vero secundum partem, qua unusquisq; obligatus est, conueniri debet: nisi nominatim adiectum sit vnumquemq; horum in solidum teneri. Nouell. de duobus reis stip. const. 99.

Quare mandari possint. 19 Iam QVAE RES MANDARI POSSINT consideremus. Mandantur aliena. Ita Procuratorem Iurisconsultus definit, qui mandato domini negotia aliena gerit & administrat. l. i. D. de procurat. Itaq; alteri negocium geri oportet, non sibi, vt ex eo obliget mandatorius, aut obligetur. l. Q. Mucius 48. §. 2. D. h. t.

20 Mandantur futura. Nam facti præteritirati habitio quidem, sed non mandatum esse potest. l. si verò 12. §. si post. D. b. t. 16. Mandantur legitima & honesta. Nam quod mandatum contra bonos mores est, nullas vires habet. l. si remunerandi 6. §. 3. l. si mandauero 22. §. 6. D. h. t. l. Quod sæpè 35 §. 2. D. de cont. empt. Instit. §. 7. mandat.

21 Nec iniustæ rei mandatum est obligatorium a. nec impossibilis b. a) l. Si mandauero 22. §. quidem. l. i. D. ad Senatusconsultum Meced. b) l. impossibilium 185. & l. Quod nullius 182. D. de R. I.

22 Hinc fit vt qui procuratori negotium aliquod mandat in genere, nunquam aliud nisi honestum & licitum mandasse intelligatur. I generaliter 78. de D. de R. I.

Forma mandati. 23 Ad formam mandati tria requiruntur. Primum vt mandans amicè roget mandatarium de negocio aliquo procurando: nam ea in re differt à iussu & negotiorū gestione. A iussu quia in eo non rogatur quis, sed ei iniungitur: A negotio gesto: quia nec ibi rogatur amicus, sed ultro & inscio altero in se suscipit.

24 Alterum est vt mandatarius rogatus procurationem in se suscipiat. Suscipit autem in se vel generatim & sine certo modo aut sine prescripto, & tūm non refert, quomodo & qua ratione id efficiat, modò bona fide & utiliter gerat. l. 3. 35. D. h. tit. vel certus modus certiq; fines, quomodo negotium gerere debeat, mandatario prescripti sunt, & tūm diligenter mandati fines sunt seruandi, nec ab ipsis recedendum & alias non mandatum exequi, sed aliud agere mandatarius videtur l. 5. D. h. t. Et consequenter contraria actio mandati ei in mandantem nobis dabitur. d. 8. Instit. h. t.

An in totum non dabitur ei actio, an verò tantum in eo quod fuit Quæst.
in excessu, & in quo egressus est fines mandati? Et posteriorē Pro-
culianorum receptā sententiam, contra priorem Sabinianorum opī-
tionem tuebimur cum Imperatore. d. S. 8, vers. ad cō quidem. Institut.
b. tit. l. 4. D. Eod.

35 Postremum est, ut mandatum sit gratuitum. Proficiscitur
enim ex officio & amicitia, quibus contraria est merces. I. i. in fine D.
b. tit.

26 Hoc tamen ad honorarium seu salarium producendum non
esse contendimus. l. si remunerandi. 6. D. b. tit. l. ff. de extraordina-
tis cognition.

27 Effectus mandati in actionibus consistit, quæ duæ sunt, dire-
cta & contraria.

28 Ac directa quidem actio datur varias ob causas. Prima est, si 1. Directa
mandatum suscepsum sit, nec mandatarius id impleuerit, vel mandato ^{actio, &}
opportune non renuntiauerit. l. si mandauero 22. S. vīt. D. b. t. ^{eius causa.}

29 Tunc verò mandatarius non impleuit commissum negocium,
cum causam iustum non habet non implendi.

30 Si enim iustas excusationes, puta adflictam valetudinem, ca-
pitales inimicitias: a. inanes rei actiones, b. alleget, omnino audien-
dus est c. a) l. sanè si 53. b) l. seu ob 24. c) seu ob aliam 25.
D. b. t.

31 Sicut autem liberum est mandatum non suscipere, ita con-
sumari oportet, nisi recte renunciatum sit. l. si mandauero 22. S. sicut.
l. si quis 27. §. 2. D. b. t.

32 Probè, nisi recte renunciatum sit. Nam ita renuntiari debet:
ut integrum ius mandatori seruetur, vel per se, vel per alium eandem
rem commodè explicandi. Nisi hunc ad modum renuncietur, nihilomi-
nis mandati actio locum habet. l. si mandauero 22. S. ii. l. si quis 27. S.
Qui. D. b. t. Instit. S. ii. mand.

33 Altera causa est, si instrumenta cause non reddat mandatariu*m*,
vel

II.

vel quod ad eam peruenit occasione mandati. l. si Procuratorem. 8.
D. h. t.

III. 34 Tertia, si dolo vel culpa mandatarij damnum aliquod acceperit mandator. Tenetur enim mandatarius non tantum de dolo, sed etiam de culpa. l. cum per procuratorem q. C. l. procuratorem. L. A procuratore C. Mand. l. contractus 23. D. de R. l.

Quest. Istud hec dubium, cum nulla utilitas mandatarij in mandato versetur, cur culpam præstare & negligentiam teneatur? Causa dubitandi oritur ex L. Sicut certo loco s. S. 2. D. commod & l. idem q. 10. D. h. t. Respondeo. In mandato exactissimare requiritur diligentia. Ut verò dolo opponitur ex aduerso bona fides, ita culpa custodia & bona fides. l. si seruum q. de verb. oblig. l. de tut. & ration. distrahit. Hanc ergo qui non præstat, quid nō culpam sustineat.

Cui detur. 35 Datur hæc actio mandatori ei, cuius interest mandatum negotium rectè geri. Si ergo nihil interest, cessat mandati actio. l. si procuratorem. 8. S. mandari actio. D. h. t.

36 Competit eadem actio mandatario substituenti alium in suum locum, qui negotia expediat aduersus eum cui mandauit. l. si procuratorem. S. si quis. D. h. t.

37 Et fideiussori, qui conuentus, cum ignoraret non fuisse debitum numeratam pecuniam, soluerit ex causa fideiussionis. l. si fideiussor 29. D. hic.

38 Conceditur quoq. heredibus mandantis a. Etsi enim morte alterutrius, b. id est, veleius qui mandauit, vel illius qui mandatum suscepit, contractus soluatur, readhuc integra: obligatio tamen & actio, procuratione iam suscepta, non soluitur c. a) l. si precedente 58. D. h. t. b) S. Idem si adhuc. 10. Institut. de mandat. l. Inter causas 26. l. si quis S. - morte l. Hominem 37. D. hic. l. 15. C. eo. l. S. C. de oblig. & act. c) l. Inter causas 26. in pr. D. hic.

Quatt. Dubium, an is cuius bona publicata sunt, mandare alicui possit ut ea emat, & si emerit, an actionem mandati habeat, si non præstet fidem? Et habere statuimus, quia publicatis bonis, quicquid postea adquiritur, fiscum non sequitur. l. si mandauero. 22. S. S. D. b. t.

In deponito vero, quem omnium bonorum publicatio sequitur, Quaest.
quiq; que adquirit post sententiam, fisco adquirit, num idem statuen-
dum videtur? Non videtur. Vide l. 2. C. de bonis proscript.

39 Datur directa actio aduersus mandatarium & eius ha- Aduersue
redes. quem de-
tur.

40 Et persequimur eodem iudicio id quod interest mandatoris. l.
si quis alicui. 27. S. Qui. l. si Procuratorem. 8. S. vlt. D. h. t. l. ad com-
parandas. C. eo.

41 Itaq; restituere cogitur mandatarius, quicquid adeum ex
re gesta peruenit a. si modò possit restituere b. Etiam usurias si
pecuniam mandatoris sub usuris crediderit, licet is mandasset,
ut gratuitam pecuniam daret. c) l. ex mandato 20. b) l.
si procurat. 8. S. Dolo l. procurator 55. c) l. Idemq; 10. S. 3. &
8. D. h. t.

Quid si periculo suo pecuniam credidisset, cessat ne in usuris a- Quaest.
etio mandati. Vi. l. Idemq; 10. D. h. t.

Sed si maiores quam testator rogauerit, usurias tutores stipu- Quaest.
lati sunt, an eis lucro, an vero eorum pupillis cedet. V. l. 47. S. 1.
D. de admin. tur.

42 Fructus quoq; si quos ex fundo, quem mihi emit mandata-
rius percepit, officio iudicis prestare debet. l. Idemq; 10. S. si ex
D. h. t.

43 Abeamus ad actionem contrariam. Hec datur primò, si quos II. Con-
sumptus fecerit mandatarius in suscepti mandati executionem. l. I- traria.
demq; 10. S. Idem Labeo. D. h. t.

At si negocio mandatarius non finem adhibuerit? Tamen Quaest.
sumptus bona fide factos iudicio mandati restitui necesse est. l. Qui
mutuam. 56. S. vlt. D. h. t. l. 4. C. eo l. 10. S. i. de nego. gest.

44 Deinde mandati indicio experiri licet, quando honorarium
sive salarium pro remunerazione industriae mandatario constitutum
est. l. si remunerandi. 6. in pr. D. beis.

45 Hoc verò gratuitum esse debet. Si enim datur pecunia, locatio: si res alia, contractus erit innominatus, do ut ut facias. V. l. i. §. vlt. l. si remunerandi. 10. l. Idem q. 10. §. Idem Labeo. l. salarium 7. D. h. tit.

Quæst.

Heic quæro: si quis procuratorem constituat ad agendum in iudicio, & promittat ei dimidiam forcitatis, an procurator seu mandatarius mandati actionem habeat? Non habere dico. Nam hæ pæctio[n]es bonis moribus sunt contrariae. V. l. si remunerandi. §. Marius D. h. t.

46 Tum si quis pro me fideiussit mandato meo, & soluerit creditori meo, eo nomine actionem mandati habet aduersum me, l. Qui fidei. 53. D. h. t.

Quæst.

Quid si pronolente & vetante fideiussim, num mandati actio est? Non est. Imo nec negotiorum gestorum. l. si prot. 40. D. h. t.

Quæst.

At si fideiussor pro absente fideiussit & soluerit, num mandati actio ei competit? Adfirmo. Frenanda tamen hæc aderit video ita, ut si non antecesserit mandatum, negotiorum gestorum ei detur actio. l. Ex mandato 20. §. secus si antecesserit, l. Qui mutuam. 56. §. l. D. h. t.

Quæst.

Dubitatur quoq.: An fideiussor ante solutionem debiti hæc actione experiri possit aduersus eum, pro quo fideiussit. Posse dicimus: si reus in solutione diu cessavit: si bona sua dissipat: l. Lucius 38. §. 1. D. h. t. Si id inter fideiussorem vel mandatarium & reum conuenit: Si creditor sit condemnatus: Si obtulerit pecuniam, & publicè eam ob signatam deposuerit. l. Qui mutuam 56. §. 1. D. h. t. & l. Fideiussor 64. D. de fideiuss.

47 Nec verò hæc actio mandatario tantum in mandatorem, sed etiam heredibus mandatarij in heredes mandatoris conceditur. §. Item si adhuc. Institut.

Quæst.

Quæro: si eo mortuo qui tibi mandauerat, tu ignorans eum ex hominibus abiisse, executus fueris mandatum, an hoc mandati iudicio experiri possis. Posse te experiri Iustinianus dicit §. Item si Institut. emandat. l. Inter causas 26. in pr. & §. 1. D. h. t.

49 Con-

48 Contraria mandato est dissolutio eiusdem: quae fit vel morte, **Cōtraria**,
vel contrahentium voluntate. Et morte quidem tam naturali quam ci-
uili, hoc est, maxima vel media capit is diminutione §. Item si adhuc 10.
Institut. b. tit. l. 12. §. §. final. l. 26. 34. 57. D. b. tit. l. mandatum
C. eod.

49 Contrahentium voluntate soluitur mandatum , vel factō
mandantis, quod fit reuocatione. §. recte 9. Institut. b. tit. d. l. si verē
non remunerandi. §. penult D. eod. vel factō mandatarī: quod fit renun-
tiatione §. mandatum non suscipere. 11. Institut. b. tit. l. 22. §. finalis l.
27. §. qui mandatum. D. eod.

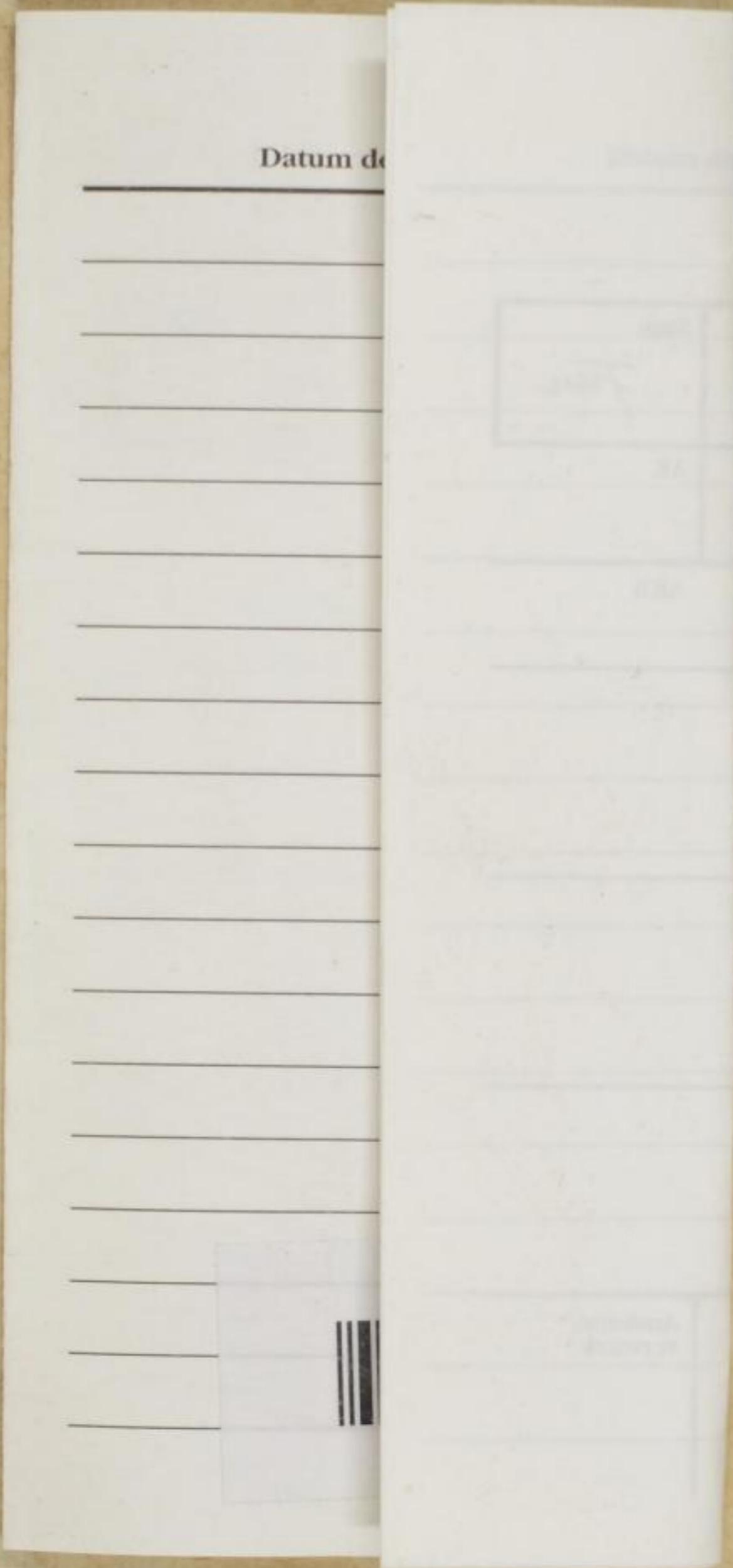
50 Quod tamen cum hac tacita conditione accipiendum : si res
adhuc est integrat excepio mandato procuratorio ad litem.

F I N I S.

Datum de

318

318

